

SCENARIUSZ DLA NAUCZYCIELA

Andrzej Wróblewski i sztuka polska po II wojnie światowej

CELE OGÓLNE

- Zapoznanie uczniów z podstawowymi zagadnieniami z zakresu historii Polski po 1945 roku.
- Omówienie głównych zagadnień związanych z kulturą i sztuką powojennej Polski.
- Zwrócenie uwagi na wybrane polskie zabytki i muzea.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Cele poznawcze

- Przedstawienie twórczości i biografii Andrzeja Wróblewskiego.
- Omówienie specyfiki życia artystycznego w powojennej Polsce.
- Zapoznanie uczniów z pojęciami: socrealizm, surrealizm, PRL, ZSRS, propaganda, cenzura.

Cele kształcące

- Doskonalenie umiejętności pracy w grupie oraz dyskusji.
- Kształtowanie umiejętności analizy ikonograficznej i formalnej, a także interpretacji dzieła sztuki.

Cele wychowawcze

- Rozwijanie wrażliwości estetycznej.
- Podkreślenie roli wolności słowa oraz prawa do swobodnej wypowiedzi artystycznej we współczesnym społeczeństwie

METODY PRACY

burza mózgów ♦ praca w grupach ♦ dyskusja ♦ praca w parach ♦ praca uczniów pod kierunkiem nauczyciela

NARZĘDZIA

komputer i rzutnik

PRZEBIEG LEKCJI

4 min

Rekapitulacja wtórna

- ♦ Pokaż uczniom reprodukcję obrazu *Rozstrzelanie VIII (Rozstrzelanie surrealistyczne)* Andrzeja Wróblewskiego. Podaj datę namalowania obrazu. Zapytaj, ile to było lat od zakończenia II wojny światowej. Korzystając z wiedzy uczniów o II wojnie światowej zastanówcie się wspólnie, co przedstawiona na obrazie scena może mieć wspólnego z wojennymi wydarzeniami.

35 min

Lekcja właściwa

- ♦ Opowiedz uczniom o życiu i twórczości Andrzeja Wróblewskiego. Powiedz krótko, gdzie znajduje się obraz *Rozstrzelanie VIII* i co jeszcze można zobaczyć w tym muzeum. Podczas krótkiej burzy mózgów zastanówcie się, po co istnieją muzea i dlaczego ludzie do nich chodzą. Zgromadzone pomysły możecie zapisać na tablicy.
- ♦ Podziel uczniów na kilkusobowe grupy i przekaz im do wykonania **Zadanie 1**. Po zakończeniu zadania sprawdźcie, czy wszyscy mają takie same odpowiedzi. Wspólnie zastanówcie się, ile osób tak naprawdę artysta przedstawił na obrazie. Jaka, według uczniów, może być interpretacja postaci numer 2. Dlaczego, według nich, artysta wybrał akurat błękitny kolor, by symbolicznie malować zmarłych.
- ♦ Opowiedz uczniom o sytuacji w Polsce po 1945 roku. Zaznacz, że władze usiłowały kontrolować wszystkie aspekty życia obywateli, dlatego próbowano wprowadzić tylko jeden obowiązujący kierunek sztuki. Daj uczniom do wykonania **Zadanie 2**, rozwiązując je uczniowie dowiedzą się, jak ten kierunek się nazywał. Przedstaw krótko najważniejsze cechy malarstwa socrealistycznego. Powiedz, że Andrzej Wróblewski również namalował kilka obrazów socrealistycznych. Rozdaj uczniom **Zadanie 3**.
- ♦ Pokaż uczniom reprodukcje innych obrazów socrealistycznych **Tablice 1, 2, 3 i 4**. Jakie widać na nich cechy charakterystyczne tego kierunku? Wspólnie spróbujcie znaleźć przynajmniej jedną cechę na każdym z obrazów. Jak wygląda socrealistyczna architektura? Rozdaj uczniom **Zadanie 4**, a następnie wspólnie obejrzyjcie **Film – Materiał do lekcji**. Omówcie rozwiązanie zadania.

5 min

Rekapitulacja pierowtna

- ♦ Rozdaj uczniom do rozwiązania krzyżówkę **Zadanie 5**. Poproś o wyjaśnienie hasła.

1 min

Zadanie domowe

- ♦ Rozdaj uczniom **Zadanie 6**. Poproś uczniów, żeby w domu pisemnie odpowiedzieli na pytania.

Tablica 1

Marian Jaeschke, Eugeniusz Pisarek, Zdzisław Sikorski i Albin Łubniewicz, *Pochód manifestacyjny*, ok. roku 1950

(archiwum cyfrowe Muzeum Narodowego w Warszawie, www.cyfrowe.mnw.art.pl)

Tablica 2

Wacław Taranczewski, *Przed egzaminem*, ok. roku 1951 (archiwum cyfrowe Muzeum Narodowego w Warszawie, www.cyfrowe.mnw.art.pl)

Tablica 3

Zygmunt Rudnicki, Martwa natura z Trybuną Ludu, ok. roku 1952

(archiwum cyfrowe Muzeum Narodowego w Warszawie, www.cyfrowe.mnw.art.pl)

Tablica 4

Helena Krajewska, Brygada młodzieżowa na budowie, ok. roku 1949

(archiwum cyfrowe Muzeum Narodowego w Warszawie, www.cyfrowe.mnw.art.pl)

Zadanie 1

Wydrukuj opisy postaci oraz reprodukcję obrazu w tylu egzemplarzach w ilu grupach pracować będą uczniowie. Opisy postaci rozetnij tak, aby każdy z nich znajdował się na osobnej kartce. Zadaniem uczniów jest dopasowanie opisów do poszczególnych postaci (w okienka należy wpisać odpowiednie litery).

D. Mężczyzna w żółto-zielonej marynarce i niebieskich spodniach. Ma dłonie zaciśnięte w pięści. Jego cień wygląda jakby należał do małego chłopca – jest dość niski, nosi krótkie spodenki. Według niektórych jest to ślad osobistych wojennych przeżyć malarza.

A. Mężczyzna w marynarce i spodniach, który ściska rękę kolejnej postaci. Namalowano go przede wszystkim w różnych odcieniach szarości, tylko dłonie i stopy zachowały naturalny kolor. Jego cień urywa się na wysokości kolan. Wszystko to sugeruje, że mężczyzna jest w stanie przejściowym, zawieszony między życiem a śmiercią.

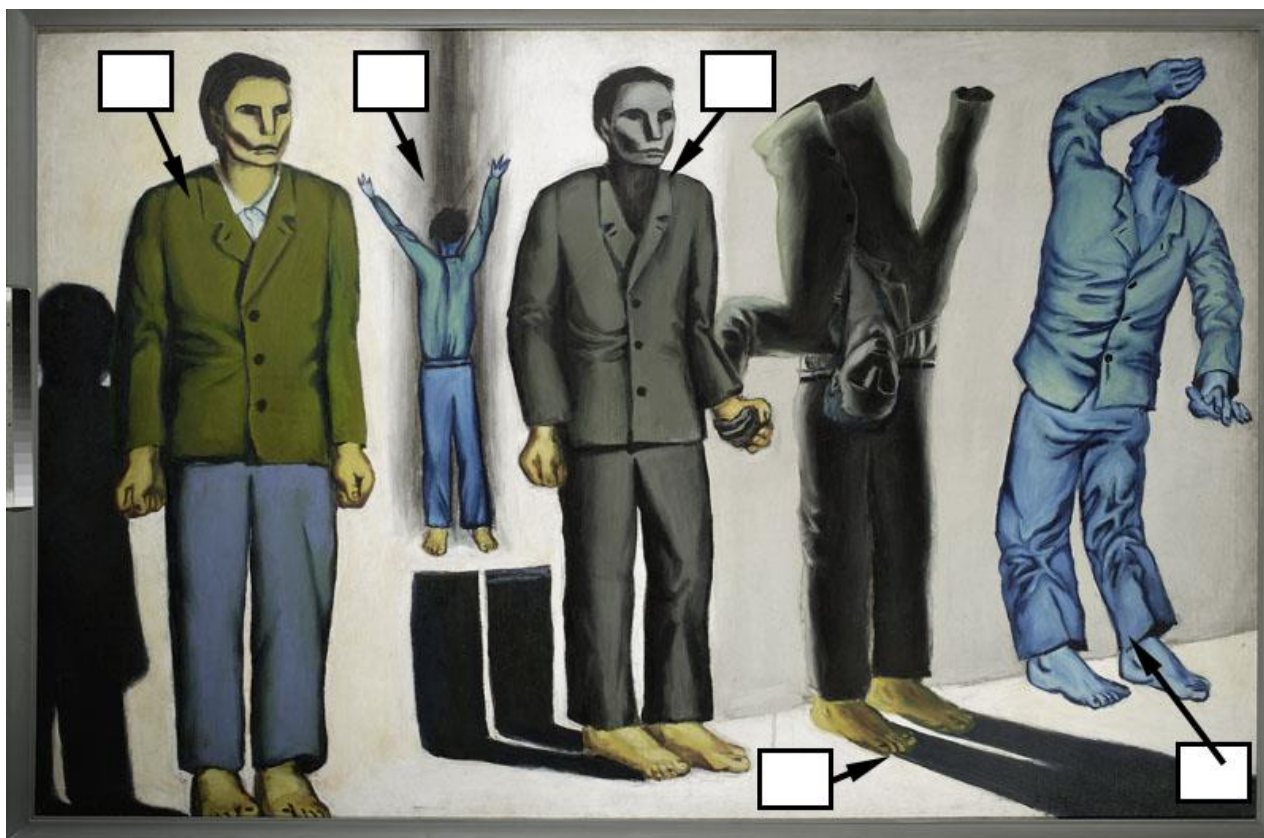
C. Postać mężczyzny, która wydaje się przełamana na pół – jego tułów odwrócono do góry nogami. Trzyma za rękę stojącego obok mężczyznę. Rzuca cień w przeciwną stronę niż pozostałe postaci i namalowany jest w szarościach. Artysta symbolicznie przedstawił w ten sposób moment śmierci.

E. Odwrócona tyłem postać, która wydaje się zawieszona w powietrzu. Ma uniesione ręce i namalowana jest w kolorze błękitnym. To najbardziej tajemnicza postać na obrazie, a historycy sztuki nie są zgodni co do tego, co może ona symbolizować.

B. Postać mężczyzny wykonującego gwałtowne ruchy, którego ciało powykręcane jest w różne strony. Cała postać namalowana jest w kolorze błękitnym, który artysta wykorzystywał, by symbolicznie pokazać zmarłych.

Przeczytaj uważnie opisy postaci, które otrzymasz od nauczyciela. Dopasuj je do poszczególnych postaci. W okienka wpisz odpowiednie litery (A, B, C, D, E)

Andrzej Wróblewski *Rozstrzelanie surrealistyczne (Rozstrzelanie VIII)*; 1949; olej, płótno; 130 x 199 cm; Muzeum Narodowe w Warszawie, obraz udostępniony dzięki uprzejmości Fundacji Andrzeja Wróblewskiego www.andrzejwroblewski.pl

Zadanie 2

Rozwiąż rebus, aby poznać nazwę pewnego kierunku w sztuce. Czy wiesz, kiedy obowiązywał?

34 5432 7899 9908
2020 890765 7879809
32908 7765320 787867
98234509 87651 20876
1 5 77 98 1983 2012
2005 89999778 567 897
7654321 89897654

K = S

~~K~~ T = A

~~S~~ BY = M

Zadanie 3

Dopasuj opisy do poszczególnych obrazów (wstaw znak X w odpowiedniej rubryce w tabeli poniżej).

Andrzej Wróblewski *Rozstrzelanie surrealistyczne (Rozstrzelanie VIII)*; 1949; olej, płótno; 130 x 199 cm; Muzeum Narodowe w Warszawie, obraz udostępniony dzięki uprzejmości Fundacji Andrzeja Wróblewskiego www.andrzejwroblewski.pl

Andrzej Wróblewski, *Dworzec na Ziemiach Odzyskanych*, 1949 rok, Muzeum Narodowe w Poznaniu, obraz udostępniony dzięki uprzejmości Fundacji Andrzeja Wróblewskiego www.andrzejwroblewski.pl

Andrzej Wróblewski i sztuka polska po II wojnie światowej

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dzieciątę Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”
Więcej na: www.historiadlapolonii.pl / www.duch.edu.pl

	Rozstrzelanie Surrealistyczne	Dworzec na Ziemiach Odzyskanych	Opis - do którego obrazu pasuje?
1.			Obraz przedstawia scenę historyczną, dzięki szczegółom (plakaty, ubrania) można odgadnąć jej czas i miejsce.
2.			Brakuje szczegółów, które pomogłyby w określeniu czasu i miejsca sceny przedstawionej na obrazie.
3.			Kolory są zbliżone do naturalnych kolorów.
4.			Kolory są tylko częściowo zbliżone do naturalnych.
5.			Na obrazie namalowano kilka różnych postaci.
6.			Na obrazie przedstawiono kilka postaci, jednak po uważnym przyjrzeniu widzimy, że jest to ta sama osoba.
7.			Ciała postaci mają naturalne proporcje i przypominają prawdziwych ludzi.
8.			Ciała niektórych postaci są zdeformowane, ukazane w nienaturalny sposób.
9.			Na pierwszy rzut oka wydaje się, że łatwo odczytać historię przedstawioną na płótnie – raczej nie ma tu żadnych symboli.
10.			Na pierwszy rzut oka wydaje się, że trudniej odczytać historię przedstawioną na płótnie – część informacji kryje się za symbolami.

Andrzej Wróblewski i sztuka polska po II wojnie światowej

Zadanie 4

Po obejrzeniu filmu zaznacz, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe.

	PRAWDA	FAŁSZ	
1.			Budowę PKiN rozpoczęto tuż po zakończeniu II Wojny Światowej, jeszcze w 1945 roku.
2.			PKiN był tak zwanym prezentem od ZSRS i miał być dowodem przyjaźni polsko-sowieckiej. Tak naprawdę podkreślał jednak dominację ZSRS nad Polską.
3.			Chociaż po wybudowaniu PKiN był najwyższym budynkiem, to dziś w Warszawie jest już wiele wyższych od niego wieżowców.
4.			Budowa PKiN trwała tylko kilka lat.
5.			Budowa PKiN miała znaczenie propagandowe.
6.			Detale PKiN miały nawiązywać do tradycyjnej polskiej architektury.
7.			PKiN nigdy nie został symbolem Warszawy.
8.			Dziś każdy może wejść do PKiN i obejrzeć panoramę Warszawy z XXX piętra.

Zadanie 5

Rozwiąż krzyżówkę. Czy wiesz, co oznacza hasło?

1.																
2.																
3.																
4.																
5.																
6.																
7.																

1. Osoby wykonujące pracę fizyczną. To oni powinni być odbiorcami i bohaterami socrealistycznych dzieł sztuki.
2. Socrealizm oficjalnie zaczął obowiązywać w 1949 roku, a przestał w 1956 roku. Ile lat obowiązywał?
3. Obraz, rzeźba, lub jakakolwiek rzecz, która znajduje się w zbiorach muzeum to .....
4. Najśłynniejszy cykl obrazów Andrzeja Wróblewskiego.
5. Ogromny budynek wybudowany w centrum Warszawy, żeby podkreślać sowiecką dominację nad Polską.
6. Jeden z najbardziej udanych socrealistycznych obrazów Andrzeja Wróblewskiego nosi tytuł ..... *na Ziemiach Odzyskanych*.
7. *Rozstrzelanie VIII* to inaczej *Rozstrzelanie* .....

Hasło:

--	--	--	--	--	--	--	--

Zadanie 6

Odpowiedz krótko na poniższe pytania:

Dlaczego tak wielu artystów nie chciało tworzyć sztuki socrealistycznej?

(W odpowiedzi na to pytanie uczniowie powinni odwołać się do wiedzy zdobytej podczas lekcji, zwłaszcza podczas omawiania biografii Andrzeja Wróblewskiego oraz porównania „Dworca na Ziemiach Odzyskanych” oraz „Rozstrzelania VIII”. Uczniowie mogą dodatkowo przedstawić własne pomysły. W tej sytuacji kluczowa będzie logiczna argumentacja, oraz odpowiedni komentarz nauczyciela podczas omawiania pracy domowej (w przypadku propozycji nie do końca zgodnych z rzeczywistością.)

.....
.....
.....
.....

Dlaczego socrealizm nie podobał się ludziom?

(Odpowiadając na to pytanie uczniowie mogą odwoływać się do wiedzy zdobytej podczas lekcji, zwłaszcza podczas oglądania filmu. Mogą także przedstawiać własną próbę odpowiedzi na to pytanie – wtedy wewnętrzna logika wypowiedzi będzie ważniejsza niż ewentualna zgodność z faktami, konieczny będzie także odpowiedni komentarz nauczyciela podczas omawiania pracy domowej.)

.....
.....
.....
.....

Jakie jest Twoje zdanie na temat socrealizmu? Co podoba Ci się w tej sztuce, a co nie?

(To miejsce na szczere i subiektywne odpowiedzi ucznia, skonstruowane na podstawie zdobytej podczas lekcji wiedzy. Na to pytanie ma nieprawidłowej odpowiedzi).

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

SŁOWNICZEK

REALIZM - metoda kształtowania wszystkich elementów dzieła tak, żeby były jak najbardziej zgodne z prawdziwym obrazem rzeczywistości.

SURREALIZM - kierunek w kulturze XX wieku. Dzieła surrealistów były inspirowane snami i halucynacjami, miały więc niewiele wspólnego z prawdziwym obrazem rzeczywistości.

SOCREALIZM - kierunek w sztuce, który powstał w ZSRS w XX wieku. Jego nazwa powstała z połączenia słów socjalizm i realizm. Dzieła sztuki socrealizmu powstawały przede wszystkim po to, żeby umacniać pozycję władzy.

EKSPONAT - tak nazywamy dzieło sztuki, lub jakikolwiek inny przedmiot, który znajduje się w zbiorach muzeum.

PROPAGANDA - rozpowszechnianie informacji lub poglądów w taki sposób, żeby przedstawiane były w pozytywnym świetle. Jakiegokolwiek negatywne informacje są wtedy pomijane, lub nawet fałszowane.

CENZURA - kontrola wszystkich publikacji i publicznych wypowiedzi. Jej celem jest niedopuszczenie do rozpowszechniania informacji niezgodnych z polityką rządu.

ZSRS - Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich. Historyczne państwo ze stolicą w Moskwie, które istniało w latach 1922-1991.

PRL - Polska Rzeczpospolita Ludowa. Nazwa państwa polskiego w latach 1952-1989.

POLECANE MATERIAŁY

https://historiaposzukaj.pl/wiedza,obrazy,282,obraz_wroblewski_kolejka.html – HISTORIA: POSZUKAJ – Powojenne polskie społeczeństwo zniewolone apatycznym oczekiwaniem. Obraz Kolejka trwa z Muzeum Narodowego w Warszawie

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,obrazy,398,obraz_podaj_cegle.html – HISTORIA: POSZUKAJ – Propaganda sukcesu! Podaj cegłę Aleksandra Kobzdeja w Muzeum Narodowym we Wrocławiu

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,wydarzenia,625,przodownicy_pracy.html – HISTORIA POSZUKAJ – „Spieszysz się na sąd boski, pracuj jak Wincenty Pstrowski”, czyli o polskich „bohaterach pracy socjalistycznej”

<http://www.andrzejwroblewski.pl/> - na stronie Fundacji Andrzeja Wróblewskiego znajdziesz więcej informacji o życiu i sztuce artysty.

<https://culture.pl/pl/tworca/andrzej-wroblewski> - ciekawy artykuł o Andrzeju Wróblewskim.

<https://www.polskieradio.pl/8/406/Artykul/1013311,Andrzej-Wroblewski-i-surrealistyczna-egzekucja> - co historycy sztuki mówią o obrazie Rozstrzelanie VIII? Na stronie Polskiego Radia znajdziesz ciekawą audycję na temat tego obrazu.

<http://www.mnw.art.pl> - żeby dowiedzieć się więcej o Muzeum Narodowym w Warszawie, zajrzyj na oficjalną stronę Muzeum.

<http://cyfrowe.mnw.art.pl/dmuseion> - być może chcesz zobaczyć więcej obrazów ze zbiorów Muzeum? Wiele z nich można obejrzeć w formie cyfrowej.

<http://ninateka.pl/film/przewodnik-po-sztuce-odc-9-socrealizm> - jak wyglądał socrealizm w ZSRS? Jak zmienił Polskę sztukę? W programie Przewodnik po sztuce o kierunku opowiada artysta znany polski artysta Zbigniew Libera, obejrzyj koniecznie.

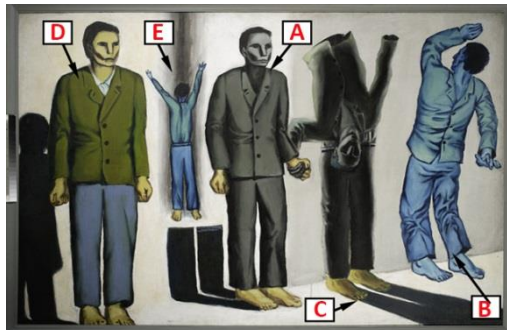
<http://www.muzeumzamoyskich.pl/socrealizm> - czy wiesz, że w Muzeum Zamoyskich w Kozłówcze znajduje się jedyna w Polsce Galeria Sztuki Socrealizmu?

<http://www.pkin.pl/> - żeby dowiedzieć się więcej o historii Pałacu Kultury i Nauki lub poznać związane z nim ciekawostki zajrzyj na oficjalną stronę PKiN.

PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI DO ZADAŃ

Zadanie 1 ♦ Od lewej: D, E, A, C, B

Zadanie 2 ♦ SOCREALIZM - kierunek w kulturze XX wieku. kierunek w sztuce, który powstał w ZSRS w XX wieku. Jego nazwa powstała z połączenia słów socjalizm i realizm. Dzieła sztuki socrealizmu powstawały przede wszystkim po to, żeby umacniać pozycję władzy.

Zadanie 3 ♦ Rozstrzelanie surrealistyczne: 2, 4, 6, 8, 10 ♦ Dworzec na Ziemiach Odzyskanych: 1, 3, 5, 7, 9

Zadanie 4 ♦ Fałsz: 1, 3, 7 ♦ Prawda: 2, 4, 5, 6, 8

Zadanie 5 ♦ 1. ROBOTNICY 2. SIEDEM 3. EKSPONAT 4. ROZSTRZELANIE 5. PAŁAC-KULTURY-I-NAUKI 6. DWORZEC 7. SURREALISTYCZNE

Hasło: CENZURA - kontrola wszystkich publikacji i publicznych wypowiedzi. Jej celem jest niedopuszczenie do rozpowszechniania informacji niezgodnych z polityką rządu.

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT MUZEALNICTWA
I OCHRONY ZBIORÓW

HISTORIA:
POSZUKAJ

Sfinansowano ze środków MKiDN
w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021

Andrzej Wróblewski i sztuka polska po II wojnie światowej

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”
Więcej na: www.historadlapolonii.pl / www.duch.edu.pl